



Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty NSZZ „Solidarność”

National Secretariat of Science and Education of NSZZ „Solidarność”

Gdańsk, 31 marca 2016 r.

L.Dz. S/21/2016

Szanowny Pan Kazimierz Wiatr
Przewodniczący Komisji Nauki, Edukacji i Sportu
Senat RP

Szanowny Panie Senatorze,

Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty NSZZ „Solidarność” zwraca się z prośbą o zgłoszenie i poparcie poprawki Senatu do projektu ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw, przyjętej przez Sejm RP w dniu 18 marca 2016 r. (druk sejmowy nr 280) w części zamieszczonej w art. 1 pkt 5 projektu, dotyczącej nadania artykułowi 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela brzmienia:

„2) inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów”

przez dodanie w powyższym brzmieniu dookreślenia:

„z wyłączeniem dodatkowych zadań edukacyjnych”.

W ten sposób art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela z uwzględnieniem poprawki Senatu otrzymałby następujące brzmienie:

„2) inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów z wyłączeniem dodatkowych zadań edukacyjnych”.

Uzasadnienie

W przywołanym wyżej projekcie ustawy Sejm dokonał zmian w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, m.in. poprzez zmianę w jej art. 42 ust. 2 pkt 2 dotyczącą likwidacji tzw. godzin karcianych, co jest przedmiotem niniejszego wystąpienia. Wprowadzone od dnia 1 września 2009 r. godziny karciane zobowiązywały nauczycieli do nieodpłatnego odpracowywania dwóch godzin zajęć w tygodniu w szkole podstawowej i gimnazjum oraz jednej godziny w tygodniu w szkole ponadgimnazjalnej z przeznaczeniem

na prowadzenie zajęć świetlicowych w szkole podstawowej i gimnazjum lub zajęć w ramach godzin przewidzianych do dyspozycji dyrektora szkoły na nieobowiązkowe zajęcia edukacyjne w szkole podstawowej, gimnazjum oraz w szkole ponadgimnazjalnej. Jednakże wprowadzenie tych godzin nie sprawdziło się w praktyce, nie mieściły się one w systemie czasu pracy nauczyciela, były w sposób niezorganizowany wykorzystywane przez dyrektorów szkół dowolnie na różne cele, wywoływały ciągłe wątpliwości interpretacyjne i budziły sprzeciw środowiska nauczycielskiego, także ze względu na nieodpłatne ich odpracowywanie.

Dlatego likwidacja godzin karcianych była przedmiotem oczekiwania i znalazła się w programie rządu RP do szybkiej realizacji, co spotkało się z akceptacją naszego Związku. Jednakże w projektowanej zmianie art. 42 ust. 2 pkt 2 KN, przyjętej przez Sejm w dniu 18 marca 2016 r., dokonano jedynie wykreślenia w tym przepisie postanowień dopisanych ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. wprowadzającą godziny karciane, pozostawiając bez zmian przepisy towarzyszące: „w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów”, co nie wyklucza organizowania nieodpłatnych zajęć, nawet w wymiarze przekraczającym 2 godziny w tygodniu po likwidacji godzin karcianych.

W opinii z dnia 8 lutego 2016 r. nasza struktura - Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” wypowiedziała się krytycznie co do tego projektu, proponując wykreślenie i tego określenia z art. 42 ust. 2 pkt 2 KN oraz zdefiniowanie innych zajęć i czynności wynikających z zadań statutowych szkoły w pozaustawowym akcie prawnym, tj. w statucie szkoły. Nasze uwagi i propozycje w tym zakresie zostały odrzucone pismem MEN z dnia 16 lutego 2016 r. z uzasadnieniem, że „zmiana przepisu jest powrotem do jego brzmienia sprzed 1 września 2009 r. – brzmienie art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela w okresie od 21 sierpnia 2003 r. do 31 sierpnia 2009 r., co jest niezgodne z rzeczywistym stanem prawnym, a ma istotne znaczenie dla omawianego projektu. W rzeczywistości wykreślenie godzin karcianych w art. 42 ust. 2 pkt 2 jest powrotem tego przepisu do stanu prawnego obowiązującego od dnia 1 września 2004 r.

Jak to wskazała Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania w opinii z dnia 8 lutego 2016 r., określenie innych czynności wynikających z zadań statutowych szkoły w dotychczasowym art. 42 ust. 2 pkt 2 nastąpiło w ustawie z dnia 27 czerwca 2003 r. przez dodanie w nim, że są to inne czynności i zajęcia „ze szczególnym uwzględnieniem zajęć edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów”. Art. 42 ust. 2 pkt 2 w powyższym brzmieniu obowiązywał tylko przez okres jednego roku, albowiem kolejna ustawa z dnia 15 lipca 2004 r. ustawodawca z powyższej definicji skreślił wyrazy „zajęć edukacyjnych”, stanowiąc, że przy określeniu „inne czynności i zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły” należy rozumieć jedynie zajęcia opiekuńcze i wychowawcze. Takie brzmienie tej części art. 42 ust. 2 pkt 2 (bez zajęć edukacyjnych) obowiązuje do czasu obecnego, również po wykreśleniu według projektu godzin karcianych, kiedy to nastąpi.

Jak odpowiedziało Ministerstwo Edukacji Narodowej na uwagi Krajowej Sekcji do omawianego projektu: „wówczas (przed wprowadzeniem godzin karcianych) dyrektor szkoły

zapewniał organizację zajęć opiekuńczych i wychowawczych w sposób adekwatny do potrzeb i zainteresowań uczniów, a zajęcia te były właściwie organizowane”. Jest w tym tylko część prawdy, ponieważ w rozpatrywanym projekcie nie chodzi głównie o zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, lecz przede wszystkim o dodatkowe zajęcia edukacyjne, które do czasu wprowadzenia godzin karcianych dyrektor szkoły też dobrze organizował, lecz wtedy posiadał środki finansowe na organizację tych zajęć – przewidziane w ramowych planach nauczania godziny do jego dyspozycji na realizację nieobowiązkowych zajęć edukacyjnych, przyznawane nauczycielom do prowadzenia w ramach ich pensum lub godzin ponadwymiarowych. Do czasu wprowadzenia godzin karcianych z tych środków były prowadzone dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, koła zainteresowań, zajęcia SKS, chóru itp. Rozporządzeniem MEN z dnia 23 marca 2009 r. liczba tych godzin uległa drastycznemu zmniejszeniu, a rozporządzenie z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych praktycznie je wyeliminowało, a w ich miejsce wprowadzono od dnia 1 września 2009 r. obowiązek nieodpłatnego prowadzenia dodatkowych zadań edukacyjnych w ramach godzin karcianych.

Oznacza to, że wobec braku środków na dodatkowe zajęcia edukacyjne dyrektorzy szkół również po likwidacji godzin karcianych będą mieli możliwość nakładania na nauczycieli obowiązku nieodpłatnego prowadzenia tych zajęć, już nie tylko w wymiarze 2 godzin, lecz w znacznie większym wymiarze w ramach czasu pracy nieprzekraczającego 40 godzin na tydzień. Przyznaje to zresztą MEN, chociaż w sposób tylko pośredni, w odpowiedzi na uwagi Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” do przedstawionego projektu, pisząc:

„w okresie przejściowym, do czasu systemowego rozwiązania organizacji ww. zajęć, dyrektorzy mogą motywować nauczycieli do realizacji zajęć w ramach ich tygodniowego czasu pracy wykorzystując funkcję wspierającą dodatku motywacyjnego”. Zdaniem KSNiO NSZZ „Solidarność” osoba znająca zasady tworzenia i przyznawania dodatku motywacyjnego przez jednostki samorządu terytorialnego oraz wyroki sądów pracy w tym zakresie nie zaproponowałaby takiego rozwiązania, natomiast zaproponowanie nauczycielom dodatku motywacyjnego jako rekompensaty za nieodpłatne prowadzenie dodatkowych zajęć edukacyjnych spotkałoby się jedynie ze zdziwieniem i oburzeniem nauczycieli.

W czasie drugiego czytania projektu rządowego w Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej w dniu 17 marca 2016 r. poseł PSL zgłosił do tego projektu poprawkę, podobną w treści do zgłoszonej w opinii Krajowej Sekcji, proponując nadanie art. 42 ust. 2 pkt 2 brzmienia:

„inne zajęcia i czynności, których rodzaje i wymiar określa statut szkoły”.

Poprawka ta nawet z przyczyn formalnych nie nadawała się do przyjęcia w takim brzmieniu, zakładając, że rodzaje innych zajęć i czynności można wymierzyć w ramach czasu pracy nieprzekraczającego 40 godzin na tydzień. W merytorycznej dyskusji nad tą poprawką Ministerstwo Edukacji Narodowej opowiedziało się za jej odrzuceniem. W uzasadnieniu swojego stanowiska MEN powtórzyło, że zapis projektu jest taki sam, jak przed

wprowadzeniem godzin karcianych, kiedy były takie same zasady funkcjonowania szkoły, zapisane m.in. w statucie szkoły, który określa w szczególności organizację zajęć dodatkowych dla uczniów z uwzględnieniem ich potrzeb rozwojowych. Jednocześnie, jeżeli chodzi o realizację zajęć dodatkowych, MEN sprawdziło, że rzeczywiście w 43 % zajęcia te były konstruowane niewłaściwie, ale miało wrażenie, że było duże przyzwolenie na taką realizację. Zgłoszona poprawka była też zdaniem MEN niezasadna, ponieważ jest już ona regulowana przez statuty szkolne.

Na przeszkodzie do wprowadzenia proponowanej poprawki byłaby konieczność dokonania obszernych zmian w rozporządzeniu MEN w sprawie ramowych statutów szkół publicznych, w wyniku których powstałaby prawie książka. Według stanowiska MEN istnieje sporo możliwości motywacyjnych do realizacji przez nauczyciela dodatkowych zajęć edukacyjnych - są to dodatki motywacyjne, jest możliwość nagradzania nagrodą dyrektora szkoły, starosty, nagrodą kuratora oświaty czy nagrodą ministra. W rezultacie na pytanie posła PSL, czy ma rozumieć, „że te głosy, które słyszymy od nauczycieli w tej chwili i te obawy, że po likwidacji godzin karcianych będą pracowali więcej niż było to unormowane, niż dotychczas wynosił ten wymiar czasu pracy – czyli te 2 godziny, są bezzasadne. Rozumiem, że dyrektorzy nie będą zlecać do 22 godzin czy do 30 i że nic takiego nie będzie się działo”. MEN odpowiedziało, że jeżeli będzie się działo, to będzie bardzo intensywnie się temu przyglądać. W wyniku głosowania wspólnych komisji poprawka posła PSL większością 35 głosów została odrzucona przy 1 głosie oddanym za przyjęciem poprawki. *(z pełnego zapisu przebiegu posiedzenia Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej z dnia 17 marca 2016 r., Kancelaria Sejmu, Biuro Komisji Sejmowych).*

Z przedstawionej wyżej procedury uchwalania likwidacji godzin karcianych wynika, że i po ich likwidacji nauczyciele w dalszym ciągu będą mieli obowiązek nieodpłatnego prowadzenia dodatkowych zajęć edukacyjnych, nawet w wymiarze nie ograniczonym do 2 godzin w tygodniu i to wbrew postanowieniom art. 42 ust. 2 pkt 2 w brzmieniu projektowanym po likwidacji godzin karcianych, które od 1 września 2004 r. i nadal w określeniu „inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły” nie przewiduje zajęć edukacyjnych, a jedynie zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów.

Wynika z tego również wniosek, że projektowana likwidacja godzin karcianych będzie miała charakter pozorny, a w ich miejsce nauczyciele będą mieli jeszcze zwiększone obowiązki nieodpłatnego wykonywania dodatkowych zadań edukacyjnych.

Na takie rozwiązania Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty NSZZ „Solidarność” nie może się zgodzić. Członkowie nasi, a także inni nauczyciele, poczują się oszukani tak realizowanymi zapowiedziami likwidacji godzin karcianych. Podważy to również ich zaufanie zarówno do Związku, jak i do rządu RP, który popieramy. Ze stanowiska MEN, prezentowanego przy procedowaniu likwidacji godzin karcianych, wynika jasno, że główną przyczyną takiego stanowiska jest brak środków finansowych na opłacanie dodatkowych zajęć edukacyjnych. Zdaniem KSNiO NSZZ „Solidarność” lepsze by było i bardziej zrozumiałe do przyjęcia

nawet odłożenie likwidacji godzin karcianych na nieodległy czas, niż złudne zapowiedzi szybkiej ich likwidacji.

Na wstępie niniejszego wystąpienia KSNiO NSZZ „Solidarność” przedstawił na nowo projekt zmiany art. 42 ust. 2 pkt 2 w brzmieniu projektowanym i przyjętym przez Sejm, proponując dodanie w określeniu „inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły” zwrotu „z wyłączeniem dodatkowych zadań edukacyjnych”, co na obecnym etapie postępowania legislacyjnego jest jeszcze możliwe. Projekt ten nie wymaga wydania aktów wykonawczych, nie tylko w rozmiarze książki, lecz nawet w wielkości zeszytu szkolnego. Uważamy, że mógłby on być uwzględniony z dłuższym okresem karencyjnym i prosimy o jego rozpatrzenie.

Z poważaniem



Ryszard Proksa

przewodniczący KSNiO NSZZ „Solidarność”